

PROGRAMI EU

Interreg III

Interreg III je inicijativa Zajednice, čiji je cilj ojačati privrednu i socijalnu koheziju u Europskoj uniji kroz poticanje uravnoteženog razvoja europskog kontinenta putem prekogranične, transgranične i međuregionalne suradnje. Početna ideja inicijative Interreg, usvojene 1990. godine, bila je pripremiti pogranična područja zemalja članica za zajednicu bez unutarnjih granica. Države članice Europske unije koje sudjeluju u Interreg III mogu u tu svrhu koristiti sredstva **Europskog fonda za regionalni razvoj ERDF (European Regional Development Fund/ Fonds européen de développement régional)**. Države koje nisu članice Europske unije financiraju svoje sudjelovanje u ovoj inicijativi iz vlastitih sredstava i/ili, ukoliko je to odobrila Europska komisija, iz programa pomoći EU.

Na razini Europske unije za Interreg III je zadužena, u sklopu Europske komisije, Opća uprava za regionalnu politiku. Program se dijeli na:

- Interreg I: 1990 - 1993
- Interreg II: 1994 - 1999
- Interreg III: 2000 – 2006
- Interreg NNP (neki od programa će postati **Novi programi za susjedstvo - New neighbourhood Programmes**) planiran za period 2007 – 2013

Linije Interreg III programa su:

- **Interreg III A** – prekogranična suradnja
- **Interreg III B** – transnacionalna suradnja
- **Interreg III C** – međuregionalna suradnja

Interreg III A odnosi se na prekograničnu saradnju, a cilj mu je promocija integriranog regionalnog razvoja pograničnih regija. Za svaku granicu unutar EU, kao i za vanjske granice EU može postojati zaseban program. *Italija* je u okviru Interrega III A pokrenula program **Jadranske prekogranične suradnje** u kojem učestvuju: Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Srbija i Crna Gora i Albanija.

Prioriteti **Jadranske prekogranične suradnje** su u prvom redu

- zaštita i valorizacija okoliša i kulturnog nasljeđa. Radi se o projektima od javnog interesa odnosno intervencije u oblasti okoliša, energije, prometa i telekomunikacija.
- ekonomska integracija prekograničnih proizvodnih sistema. Projekti obuhvataju područja poljoprivrede, malog i srednjeg poduzetništva, zanatstva, turizma i ribarstva.
- jačanje suradnje između regija, bolja povezanost i umrežavanje; Uključuje projekte koji se odnose na jačanje institucija, promociju demokracije, zapošljavanje, sigurnost, te
- tehnička pomoć

Interreg III B odnosi se na trans-nacionalnu suradnju između državnih, regionalnih i lokalnih vlasti. Cilj je formiranje velikih grupa europskih regija putem kojih bi se ojačala integracija unutar EU (uključivanjem u proces i zemalja kandidata te ne-članica) kao i promocija održivog i ujednačenog razvoja unutar Unije, te u zemljama kandidatima i ne-članicama.

BiH učestvuje u programu **CADSES** koji pokriva heterogeni teritorij i uključuje kako zemlje članice EU tako i kandidate za ulazak u EU i zemlje ne-članice. Zemlje članice su Italija, Grčka, Austrija, Njemačka, Češka, Mađarska, Poljska, Slovačka, Slovenija.

Zemlje ne-članice su Albanija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Hrvatska, Srbija i Crna Gora, Makedonija, Moldavija, Rumunija, Turska (Trakija) i Ukrajina.

Operativni program za područje **CADSES** izdvaja **4 prioriteta područja**:

1. održivi prostorni razvoj i ekonomska i socijalna kohezija;
2. poboljšanje pristupa transportnoj infrastrukturi i informacijskom društvu;
3. unaprijeđenje zaštite okoliša i dobro upravljanje prirodnim i kulturnim nasljedstvom;
4. zaštita okoliša, upravljanje prirodnim resursima i sprječavanje rizika

Interrega III B CADSES – VRSTE PROJEKATA

U okviru **Interrega III B CADSES** moguće je su/financirati sljedeće aktivnosti tj. projekte:

- međunarodna istraživanja i aktivnosti poput razvojnih koncepata te analiza programa i politika;
- uspostavljanje novih međunarodnih mreža i udruženja na području prostorne razvojne politike te jačanje već postojećih mreža suradnje
- demonstracijski projekti s međunarodnom dimenzijom (ukoliko su bazirani na međunarodnim konceptima i strategijama);
- izmjena iskustava i znanja (know-how) između subjekata koji učestvuju u oblikovanju prostornih razvojnih politika (komparativne analize instrumenata, metodologija, standarda i koncepata);
- studije o izvodivosti za investicije;
- finansiranje manjih investicija (informativni i inovacijski centri međunarodnog značaja);
- finansiranje struktura za ugovaranje predloženih u okviru međunarodnih strateških koncepcija;
- finansiranje manjih infrastrukturnih investicija;

Interrega III B CADSES – FINANCIRANJE PROJEKATA

Zemlje **članice EU** koriste sredstva iz Europskog fonda za regionalni razvoj (ERDF) s time da moraju osigurati i nacionalno sufinansiranje. Zemlje **ne-članice** mogu koristiti sredstva Phare, ISPA, SAPARD ili CARDS programa. U slučaju da Europska komisija nije odobrila sredstva iz tih fondova za učestvovanje u INTERREG III, zemlje kandidati trebaju osigurati vlastita sredstva.

Prepozicije za učešće:

- u projektu moraju učestvovati minimalno dva finansijska partnera iz različitih država;
- projektima koji imaju više partnera a posebno ako dolaze iz zemalja ne-članica će se dati prioritet pri odabiru projekata;
- jedan od partnera preuzima ulogu vodećeg partnera koji na taj način preuzima odgovornost za aplikaciju te provođenje projekta;
- prosječna vrijednost projekta je između 500.000 i 4 miliona eura;
- prosječno trajanje projekta je 2-3 godine.

INTERREG III B CADSES - ODABIR PROJEKTA

- smjernice za prijavu projekata izrađuje Zajednički tehnički sekretarijat;
- kriterije za odabir projekata izrađuje Nadzorni odbor programa;

- selekcija projekata u isključivoj je nadležnosti transnacionalnog Upravnog odbora.

INTERREG III C

Linija C je primjenjiva na cijelo područje EU teritorije. Moguće je osnovati geografski nevezanu suradnju između različitih partnera u Europi, a BiH ima pravo učestvovanja u programu East Zone, ali na projektnom nivou može učestvovati u okviru bilo kojeg od 4 programa.

INTERREG III C – East Zone PRIORITETNA PODRUČJA

- međuregionalna suradnja vezana za Interreg programe;
- međuregionalna suradnja vezana za urbani razvoj;
- međuregionalna suradnja vezana za inovacijske aktivnosti.

Predviđene aktivnosti su:

- razmjena iskustava i umrežavanje između graničnih područja i između transnacionalnih područja, i aktivnosti vezane za provođenje Interreg programa:
 - ograničeno na tijela državne uprave koja učestvuju ili su učestvovala u programima Interregg;
- razmjena iskustava među regijama vezano za urbani razvoj:
 - otvoreno za sve gradove i urbana područja, uključujući male i srednje velike gradove;
 - prioritet imaju prijedlozi koji sadrže najmanje jedan grad ili urbano područje koje se finansira iz programa Strukturnih fondova.
- razmjena iskustava o međuregionalnoj saradnji, povezujući regije koje su aktivne u slijedeća tri područja regionalnih inovacijskih aktivnosti:
 - regionalna ekonomija bazirana na znanju i tehnološkoj inovaciji;
 - e-EuropeRegio – informacijsko društvo i regionalni razvoj;
 - regionalni identitet i održivi razvoj.

INTERREG III – NNP Novi programi za susjedstvo

Koncept Novih programa za susjedstvo predstavljen je 2003. godine pod nazivom **Šira Europa – susjedstvo: nova mreža odnosa sa istočnim i južnim susjedima** (Wider Europe – Neighbourhood: New Framework for Relations with our Eastern and Southern Neighbours). Cilj je jačanje stabilnosti, bezbjednosti i opće dobrobiti za sve zainteresirane na vanjskim granicama Europske unije čime se susjednim zemljama pruža mogućnost učestvovanja u različitim aktivnostima na političkom, sigurnosnom, ekonomskom i kulturnom polju

Tim prvobitnim programom bile su predviđene susjedne zemlje EU koje trenutno nemaju perspektivu za članstvo EU (Rusija, Bjelorusija, Moldova, Ukrajina, Maroko, Tunis, Egipat, Alžir, Izrael, Palestina, Lebanon, Libija, Sirija i Jordan), a kasnije je proširen programom pod nazivom **Prokrčimo put za nove susjedske instrumente** (Paving the Way for a New Neighbourhood Instrument). Njime je najavljeno kreiranje novog instrumenta za promociju prekogranične suradnje duž vanjskih granica EU, a geografski obim proširen je na zemlje kandidate za članstvo i zemlje Zapadnog Balkana.

Novi program za susjedstvo obuhvata **dvije faze**:

I FAZA - 2004 – 2006: nadogradnja na INTERREG i povezivanje sa vanjskim prioritetima i fondovima (npr. CARDS, Tacis, MEDA, PHARE CBC)

II FAZA - 2007 – 2013: novi financijski instrument za susjedstvo (“European Neighbourhood and Partnership Instrument”) jedinstven za sve vanjske granice EU

U okviru **I FAZE NNP** (2004 – 2006) izrađena su uputstva za implementaciju Programa za susjedstvo za sljedeće granice:

- INTERREG/Tacis (Rusija, Bjelorusija, Ukrajina i Moldova)
- INTERREG/CARDS (čitava teritorija CARDS zemalja ima pravo učešća)
- Tacis/PHARE CBC i CARDS/PHARE CBC

Plan za II FAZU:

- ENPI i IPA usvojeni do kraja treće četvrtine 2005 godine
- Strategija i Regulativa za implementaciju ENPI usvojeni do kraja 2005
- Početak procesa programiranja u januaru 2006
- **Početak implementacije u januaru 2007**

Šta je novo u NNP?

Treće zemlje po prvi put ravnopravno učestvuju u INTERREG programima. To znači da predstavnici nacionalnih vlasti trećih zemalja učestvuju u izboru projekata kao članovi odgovarajućih zajedničkih komiteta (predstavnici Delegacija EC promatrači). Iz regionalnog CARDS programa će se izvršiti alokacija 45 miliona eura za trogodišnji period od 2004 do 2006 (15 mil godišnje) za učešće CARDS zemalja u NNP. Delegacije EC/EAR su nadležne za ugovaranje ovih sredstava.

INTERREG III – NNP - Jadranski novi program za susjedstvo

Ovaj program predstavlja prototip regionalne dimenzije buduće politike za susjedstvo. Geografski obim: 7 talijanskih regiona: Friuli Venezia Giulia, Veneto, Emilia Romagna, Marche, Abruzzo, Molise i Puglia i 4 istočne jadranske zemlje: Hrvatska, BiH, Srbija i Crna Gora i Albanija. Osnovni programski dokumenti su operativni program i dodatak operativnom programu.

Ukupan budžet ovog programa je 40 mil iz INTERREG –a i 6 mil iz CARDS-a za period 2004 – 2006.

Vrste projekata:

- Zajednički novi projekti koji bi se finansirali iz INTERREG-a i CARDS-a
- Preslikani (“mirror”) projekti i produžeci projekata koji su već odobreni od strane predhodnog JSC koji bi se finansirali ili iz INTERREG-a ili iz CARDS-a
- Cooperation projekti koji bi se finansirali ili samo iz INTERREG-a ili samo iz CARDS-a

INTERREG III – NNP - CADSES NNP

Poziv za podnošenje projektnih prijedloga je u pripremi, a karakteristike su mu:

CARDS: 3 x 1,6 mil eura (2004 – 2006)

Nacionalni CARDS 2006: CBC sa Hrvatskom i SCG, a cilj je:

- Omogućiti učešće relevantnih bh državnih i lokalnih institucija u programima EU koji promovišu prekograničnu, trans-nacionalnu i među-regionalnu saradnju
- Poboljšati odnose pograničnih dijelova sa susjednim zemljama (Hrvatska i SCG) i doprinijeti ekonomskim, društvenim, okolinskim potencijalima pograničnih dijelova BiH

Ukupno visina planiranih finansijskih sredstava iznosi 1,5 mil eura, a podijeljena je na dvije komponente:

1. 1 mil za grant šemu za projekte prekogranične suradnje sa Hrvatskom i SCG
2. 0,5 mil eura za tehničku pomoć za izgradnju kapaciteta za upravljanje, identifikaciju i implementaciju preko-graničnih i trans-nacionalnih projekata na državnom, regionalnom i lokalnom nivou

Predviđene su sljedeće aktivnosti:

- Aktivnosti na izgradnji kapaciteta
 - Procjena potreba za obukom
 - Obuka relevantnih učesnika za identifikaciju i pripremu prekograničnih, trans-nacionalnih i među-regionalnih projekata
 - Podrška izgradnji adekvatnih kapaciteta i strukture za upravljanje projektima na svim nivoima
 - Pomoć u suradnji i koordinaciji sa ostalim zemljama učesnicama
 - Pomoć u informativnim kampanjama
 - Pomoć u pripremi projekata
 - Obuka i pomoć u pripremi dokumenata za grant šeme
- Pomoć u dizajniranju i implementaciji grant šeme u skladu sa ciljevima projekta

FP6 - OKVIRNI PROGRAM 6 / FRAMEWORK PROGRAMME 6

Okvirni program (FP – Framework Programme) Europske komisije je glavni instrument za financiranje naučnih istraživanja u Europi. On predstavlja okvir za aktivnosti na području nauke, istraživanja i inovacija na nivou EU. Na prijedlog Europske komisije, Okvirne programe usvaja Vijeće EU i Europski parlament - traju pet godina, uz preklapanje zadnje godine prethodnog i prve godine novog programa. Prvi ciklus okvirnih programa počeo je 1984. godine.

Šesti okvirni program za istraživanje i tehnološki razvoj (Sixth Framework Programme for Research and Technological Development – FP6) započeo je odlukom o usvajanju 3. juna 2002. godine, potpuno je operativan od 1. januara 2003. godine, a trajaće do 2006. godine. Zasnovan na Ugovoru o osnivanju Europske unije, Okvirni program ima dva strateška cilja: osnažiti naučnu i tehnološku bazu Europske industrije i povećati njenu međunarodnu konkurentnost, istovremeno promovirajući istraživačke aktivnosti koje podržavaju druge politike Europske unije.

Ovi strateški ciljevi ostvaruju se kroz ideju europskog istraživačkog prostora (European Research Area - ERA) , odnosno kreiranja internog europskog tržišta istraživanja i znanja, koje će omogućiti bolje korištenje postojećih istraživačkih kapaciteta i napora uloženi u istraživanje i razvoj u Europi.

Ukupan budžet za FP6 iznosi 17.5 milijardi eura, iz kojih se sufinanciraju naučno-istraživačke i demonstracijske aktivnosti. Projekti koji se razmatraju za dodjelu sredstava iz ovog fonda moraju imati više učesnika iz više zemalja, odnosno moraju biti transnacionalni. Također, moraju zadovoljavati kriterije naznačene u natjecajima.

Pravo na učešće u Okvirnim programima imaju sva pravna lica registrirana u skladu sa domaćim, međunarodnim ili europskim zakonima. U FP6 mogu učestvovati i fizička lica, ukoliko se radi o stipendijama ili osposobljavanju.

FP6 instrumenti

Kako bi učestvovali u FP6, istraživači i drugi potencijalni predlagači projekata moraju usvojiti instrumente za FP6. Instrumenti predstavljaju tipove projekata i aktivnosti koje se implementiraju u FP6. Od instrumenta, tj. vrste projekta, zavisi način organizacije rada kao i financiranja. Na sve aktivnosti unutar FP6 ne mogu se primijeniti svi instrumenti. FP6 instrumenti su sljedeći:

- Mreže vrhunskih naučnih dostignuća (Networks of Excellence, NoE)

- Integrirani projekti (Integrated Projects, IPs)
- "Član 169" - Programi koje zajednički provodi nekoliko država članica (Programmes implemented jointly by several Member States - "Article 169")
- Specifični ciljani projekti (Specific Targeted Research or Innovation Projects, STREP)
- Koordinirane aktivnosti (Coordination Actions, CA)
- Specifične aktivnosti podrške (Specific Support Action, SSA)
- Specifični istraživački projekti za mala i srednja preduzeća (Specific Research Projects for SMEs)
- Specifične aktivnosti za promociju istraživačkih infrastruktura (Specific Actions to promote research infrastructure)
- Marie Curie aktivnosti za mobilnost i ljudske potencijale (Marie Curie Actions)

FP6 u Bosni i Hercegovini

Bosna i Hercegovina spada u kategoriju trećih zemalja, bez potpisanog Sporazuma o nauci i tehnologiji. Subjekti iz BiH mogu učestvovati u FP6, uz mogućnost sufinansiranja, u kategoriji INCO (Međunarodna suradnja - International Cooperation), u okviru cjeline "Specifične aktivnosti koje pokrivaju šire područje istraživanja", te u aktivnostima sedam tematskih prioriteta, ali do visine budžeta koja je rezervirana za suradnju s trećim zemljama u okviru tematskih prioriteta. Također, BiH kao treća zemlja može učestvovati u programu za mobilnost (Marie Curie aktivnosti) u okviru cjeline "Strukturiranje Europskog istraživačkog prostora".

FP 7 - OKVIRNI PROGRAM 7 / FRAMEWORK PROGRAMME 7

Predviđeno je da FP7 traje sedam godina, od 01. januara 2007. do kraja 2013. godine. Novi okvirni program je dizajniran tako da poboljša uspješnost u odnosu na predhodne programe, koji su imali za cilj formiranje Europskog istraživačkog područja (European Research Area) i razvijanje ekonomije Europe bazirane na znanju. Europska komisija planira da udvostruči budžet za FP7, koji bi iznosio oko 67.8 milijardi eura.

Teme u FP 7

FP7 predstavlja i nastavak predhodnih programa, uglavnom, vezano za teme koje su zastupljene u programima suradnje. Teme koje su identificirane u ovom programu odgovaraju osnovnim oblastima za povećanje znanja i tehnologije, gdje istraživanje mora biti podržano i usmjereno ka socijalnim, ekonomskim i industrijskim izazovima u Europi. Širenje ovog programa ima za cilj da doprinese samoodrživom razvoju.

Teme predložene od strane EU su sljedeće:

- Zdravlje
- Ishrana, poljoprivreda i biotehnologija
- Informaciono-komunikacione tehnologije
- Nano-tehnologije i nauka, materijali i nove proizvodne tehnologije
- Energija
- Okruženje i klimatske promjene
- Transport
- Socio-ekonomske i humanističke nauke
- Sigurnost i svemirska istraživanja

Dodatno, još dvije teme su pokrivene od strane EURATOM okvirnog programa:

- istraživanje fuzijske energije
- nuklearna fizika i zaštita od radijacije

Struktura FP 7

Sedmi Okvirni program će biti organiziran u četiri specifična programa, koji će biti osnovne komponente europskog istraživanja: suradnja, ideje, ljudi i kapaciteti.

U cilju povećanja uspješnosti, Komisija radi na pojednostavljenju procedura na svim nivoima programa, počev od administrativnih i financijskih pravila do svih drugih procedura.

Informativno tijelo za BiH - NIP

NIP BiH (National Information Point for BiH - Informativno tijelo za BiH) je institucija uspostavljena kroz projekat kojeg podržava Vlada Republike Austrije, a za cilj ima promoviranje učešća bh istraživača i istraživačkih organizacija u Šestom europskom okvirnom programu za istraživanje i tehnološki razvoj.

Kroz uspostavljanje domaćeg NIP sistema, kao prvog pilot projekta u zemljama zapadnog Balkana, ovaj projekat aktivno podržava proces integracije Bosne i Hercegovine u europski istraživački prostor. Kroz sistem "informativnih tačaka" (focal points), bh NIP provodi aktivnosti na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine. NIP-ovi partneri u prvoj fazi projekta su univerziteti u Tuzli, Sarajevu, Banjoj Luci, "Džemal Bijedić" i Sveučilište u Mostaru.

PROGRAM IPA - Instrument za pretpristupnu pomoć / Instrument Pre-Accession Assistance

IPA je koncipiran s ciljem formiranja jedinstvenog okvira pomoću kojeg bi se države kandidati za članstvo i države potencijalni kandidati za članstvo u EU ujedinile u isti instrument pomoći EU i na taj način ostvarile mogućnost transfera države iz jednog statusa u drugi.

Ministri vanjskih poslova Europske unije usvojili su uredbu o stvaranju novog instrumenta za pretpristupnu pomoć - **IPA (Instrument Pre-Accession Assistance)**, u okviru kojeg će zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima u slijedećem sedmogodišnjem razdoblju biti na raspolaganju oko 11,5 milijardi eura. IPA je namijenjena zemljama kandidatima Hrvatskoj, Turskoj i Makedoniji, te potencijalnim kandidatima Albaniji, Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Srbiji te Kosovu. Pomoć zemljama kandidatima usmjerit će se na usvajanje i primjenu kriterija za pristup, s naglaskom na pripreme za provedbu zajedničke poljoprivredne politike i kohezijske politike Europske unije. Ta će pomoć biti decentralizirana, što znači da će dodijeljenim sredstvima upravljati zemlje korisnice.

Instrument za pomoć u pretpristupnom razdoblju - IPA

Programi Europske unije financijski podupiru provedbu zajedničkih politika Europske zajednice, a dijele se u slijedeće skupine:

- Programi namijenjeni državama članicama Europske unije
- Pretpristupni programi namijenjeni državama kandidatkinjama za članstvo u Europskoj uniji i
- Programi namijenjeni trećim zemljama

Program **IPA** kao integrirani instrument zamijeniti će program CARDS te pretpristupne programe Phare, ISPA i Sapard. IPA razlikuje dvije skupine zemalja:

1. Države sa statusom **potencijalnog kandidata za članstvo u EU**. To su: Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Srbija;
2. Države sa statusom **kandidata za članstvo u EU**. To su: Hrvatska, Makedonija, Turska;

Prema navedenoj kategorizaciji otvoreni su i pojedini aspekti programa.

Državama **potencijalnim kandidatima** na raspolaganju je financijska podrška za postupno usklađivanje nacionalnih zakona s pravnom stečevinom Europske unije te za projekte kojima je cilj promocija ekonomskog i socijalnog razvoja. Za **države kandidate** za članstvo Europska unija uz navedene oblike potpore osigurava i sredstva koja financiraju projekte potpunog usklađivanja nacionalnih zakona s pravnom stečevinom Unije, projekte primjene usklađenog zakonodavstva, kao i projekte pripreme programa za provođenje kohezijske i poljoprivredne politike Unije.

Financijski okvir za period 2007 – 2013

Financijski okvir za program IPA obuhvata preko jedanaest milijardi eura, koliko će sadašnje članice Unije izdvojiti kao pomoć u periodu od 2007. do 2013. za potencijalne i buduće članice EU.

Program IPA sadrži **pet komponenti**. Prva se odnosi na izgradnju institucija i stabilnost, a druga na regionalnu suradnju. Ostale tri namijenjene su zemljama kandidatima. Na raspolaganju će biti poljoprivredni, regionalni i socijalni fondovi. Program IPA sastoji se od sljedećih pet komponenti:

- I. *Pomoć u tranziciji i jačanje institucija* koja predstavlja svojevrsan neposredan nastavak aktivnosti iz programa Phare, uz iznimku komponente ekonomske i socijalne kohezije;
- II. *Regionalna i prekogranična suradnja* u sklopu koje će se financirati zajedničke prekogranične aktivnosti između država korisnica programa IPA, kao i između država korisnica i država članica EU;
- III. *Regionalni razvoj* kao komponenta koja predstavlja nastavak programa ISPA i komponente ekonomske i socijalne kohezije programa Phare, te financira infrastrukturne projekte većih razmjera na području zaštite okoliša i prometa, kao i programe poticanja nacionalne konkurentnosti te ujednačenog regionalnog razvoja. Ova komponenta programa IPA predstavlja pripremu za korištenje Europskog fonda za regionalni razvoj nakon pristupanja;
- IV. *Razvoj ljudskih resursa* kao preteča Europskog socijalnog fonda financira projekte na području socijalne kohezije u svrhu ostvarivanja ciljeva Europske strategije za zapošljavanje;
- V. *Ruralni razvoj* neposredno se nastavlja na program Sapard i osigurava financijska sredstva za projekte primjene pravne stečevine na području poljoprivrede, kao i one kojima se unaprjeđuje razvoj u ruralnim područjima.

Peta komponenta prethodnik je poljoprivrednih fondova koji će državama korisnicama biti na raspolaganju nakon pristupanja Uniji. U skladu s načelom diferenciranog pristupa državama potencijalnim kandidatima za članstvo u Uniji, i onima koje imaju status kandidata, komponente I. i II. otvorene su svim zemljama dok pravo na korištenje komponenta III., IV. i V. ima samo druga skupina zemalja. Polazeći od pretpostavke

da se države kandidati za članstvo na što bolji način trebaju pripremiti za samostalno upravljanje fondovima Europske unije nakon pristupanja, te time pokazati svoju zrelost kao buduća država članica, od država kandidata za članstvo očekuje se da programom IPA upravljaju na decentraliziranoj osnovi. Detaljni zahtjevi koji se u tom smislu postavljaju pred države kandidate bit će poznati nakon usvajanje Uredbe o pokretanju programa IPA od strane Vijeća Europske unije, kao i donošenja pridruženih provedbenih pravila.

Intervencije koje će financirati program IPA uredit će se Višegodišnjim programskim dokumentom koji u suradnji s državom korisnicom izrađuje Europska komisija, te Pretpristupnim partnerstvom i godišnjim nacionalnim programima za pridruživanje Europskoj uniji. Aktivnosti kojima se promovira ekonomski i socijalni razvoj, odnosno one koje se financiraju u sklopu komponente III. i IV. programa IPA, definirat će se posebnim strateškim i operativnim dokumentima, sukladno općim smjernicama Lisabonske strategije i Strateških smjernica Europske komisije za njenu provedbu, te u skladu s prioritetima sadržanim u Strateškom okviru za razvoj za razdoblje 2006-2013. i relevantnim nacionalnim sektorskim strategijama.

IPA planski vodić - Višegodišnji indikativni planski dokument (MIPD)

Višegodišnji indikativni planski dokument (MIPD - Multiannual Indicative Planned Document) je ključni strateški dokument u okviru trofaznog IPA programskog procesa. On prati Višegodišnji indikativni financijski okvir (MIFF – Multiannual Indicative Financial Framework) po kojem su sredstva odvojena po zemljama i po komponentama. Prethodi programskom dokumentu u kojem su glavne oblasti intervencije i glavni prioriteti koji su skicirani u MIPD prenijeti detaljnije od strane države primaoca. Svaka zemlja korisnik IPA programa (Albanija, BIH, Hrvatska, Makedonija, Turska, SCG te Kosovo), će imati jedinstveni MIPD dokument koji će identificirati glavne oblasti primjene i prioritete za svaku od 5 komponenti. Svaka zemlja korisnica će također imati nacionalnog IPA koordinatora (NIPAC).